

je naglasiti da studije naših istaknutih istraživača hrvatske filozofske baštine predstavljaju koristan uvod u prijevode izvoda iz najbitnijih djela Jurja Dragišića. Stručnu su redakciju tih prijevoda proveli upravo autori studija. U tom bi smislu ova knjiga trebala biti sagledana i kao poticaj istraživačima hrvatske filozofske baštine za daljnje produbljivanje izučavanja djela tog uglednog hrvatskog ranorenesansnog filozofa.

Natali Hrbud

Christian Plantin, *Argumentacija ili dokazivanje*, Biakova, Zagreb, 2015, 111 str.

Priručnik ispravnog argumentiranja profesora Christiana Plantina, u izvrsnom prijevodu redovitog profesora u miru Vjekoslava Ćosića, knjiga je koja čovjeka, historijski otuđenog i razumski samootuđenog, vraća na put razuma. Dakle, *Argumentacija ili dokazivanje* stanovito je *egzistiranje ili istinovanje*.

U filozofskoj literaturi argument se poima kao dokaz zasnovan na činjenicama u funkciji potvrđivanja ili pobijanja nekog stava. Vjerujem da nema živog bića sposobnog za reflektivnu svijest, ulančanog u tradicijski kontinuum, a da nije čulo za *argumentum ad hominem*, odnosno dokazivanje vodenim načelom vrijednosne relativnosti, jer se sam postupak kreće u domeni upravo onog pojedinca kojemu nešto dokazujemo. Tu je ostvarena istost između iskaza i egzistencijalne prezentnosti nekog spoznajnog subjekta, a sve da bi se osigurao govor moći nad drugim bićima. *Argumentacija ili dokazivanje* zahvaća mnogo više, i to na analogijski način, ona naime govori o moći, i to moći koja bi bila i jest intrinzična logičnosti i istinitosti, odnosno valjanosti. Valjano je zaključivanje ono koje progovara o argumentacijskoj moći nekog intelekta, a besadržajna moć čovjeku priskrbljuje uprizorenje zastoja

svijeta, jer se bez uma ništa ne kreće, a moć koja je ne-umska moć, zastoje u kretanju inteligibilnosti. Najjasnije rečeno, ili ćemo stvarnost fundirati u istini ili u mitu. Istinita stvarnost je stvarnost kodirana u jeziku ovog priručnika, odnosno u argumentacijskom jeziku.

U priručniku saznajemo što je antifonija, što paradoks, vjerojatnost, dijalektika, kakav je odnos između znanosti i retorike. Nadalje, zalazimo u svijet Aristotelova *logosa*, Johnsove i Blairove neformalne logike ili, primjerice, lingvističke pragmatike, razgovornog djelovanja sociološke i filozofske pragmatike ili pragmatičke logike bliske istraživanjima u kognitivnoj znanosti. To panoramski navodim s isključivom svrhom promoviranja ovog priručnika, kao knjige snažnog jezika i metajezika. Upravo jedno poglavlje ovog djela glasi: *Jezik i metajezik argumentacije*. Argumentativni odnos, prirodni ili obični jezik i metajezik i teorijski jezik jezika omogućava nam ovladavanje vještinom distingviranja mnogih podgovora unutar nekog govora. Tako imamo primjer da u ulomku jednog anonimnog govora o argumentaciji razlučujemo pet podgovora, a to su: govor o kognitivnom, govor o jezičnom, govor o društvenom, govor o kooperativnoj interakciji i govor o polemičkoj interakciji.

Metarazina u jeziku razotkriva njegovu argumentativnu snagu jer je, naime, sam jezik argumentativan i stoga je svaka riječ nužno argumentativna. Naprotiv, samo su neki govori argumentativni, makar prema klasičnim teorijama govorne argumentacije. Nakon poglavlja o argumentativnom dijalogu i monologu, slijedi pregled zakona istinitog putem analiziranja odnosa argumentacije i paralogizama. Iznimno je zanimljiva socijalno-jezična značajna kontekstualizacija paralogizma i sofizma. Naime, paralogizam možemo pronaći i u dijalogu i u monologu, a sofizam pronalazimo

samo u dijalogu, a to je zbog toga što je »paralogizam na strani pogreške, a sofizam je paralelogizam koji služi interesu i strastima svoga autora«.

Kad čitatelj interiorizira paralogizme, priručnik ga vodi prema trima tipologijama općih argumentacija i pratećim klasifikacijama prema trima polovima: argumentaciji koja manipulira predmetima i vezama među predmetima, argumentaciji podložnoj ograničenjima jezika u kojem se izvodi i, konačno, argumentaciji kao interakciji. Mnogi primjeri pridonose jasnoći priručnika, njegovoj filozofičnosti i ukorijenjenosti u svakidašnjicu iz koje se vrši diferencijacija različitih usustavljenih područja ljudskog stvaralačkog genija, neovisno je li riječ o normativnosti ili znanstvenoj eksplikaciji, umjetnosti ili religiji, pomažu čitatelju da shvati odnos argumentacije i analogije, modalitete izgrađivanja argumentativnih shema u kontekstu jezičnih sredstava, ali i o argumentaciji u jeziku.

Za čitatelje nesklone sustavnosti, a sklone suvremenosti, svakako preporučam da pročitaju 13. poglavlje, naslovljeno *Argumentacije vezane za ustrojstvo interakcije*. Tu saznajemo koje su najpoznatije argumentacije: *ad hominem* (na osobu), *ad verecundiam* (argumentacija autoritetom), *ad ignorantiam* (argumentacija na neznanje). Možda je, ipak, u ovo današnje vrijeme, za samootuđenog čovjeka koji, izgubivši autorstvo nad vlastitim bivstvovanjem, razvija epistemološku ovisnost o mnogim autoritetima, za zbilju njegove egzistencije izdajnički upravo argument iz domene argumentacije autoritetom. Jer kako drugačije shvatiti općinjenost stranačkih ljudi stranačkim predsjednicima. Taj argument, najjednostavnije rečeno, pronosi sljedeće: P, jer X kaže da je P, a X je autoritet na tom području. Kad to deformaliziramo, postaje jasno zašto su predsjednici mnogih naših stranaka

u pravu, i to samo i isključivo dok su predsjednici stranaka — oni su autoriteti X. To X im prethodi i daje im status autoriteta. Kad taj X od demokracije napravi neko P, onda imamo izbornu listu i zastupnike na njoj koje je samo prividno izabrao narod, a u svojoj osnovi su izabrani i na listu postavljeni voljom stranačkih predsjednika. A narod, kao u izgubljenosti vječito tražeće Y, utvara da je njegova volja dominantna u stvaranju povijesnog svijeta političnosti. To navodim samo stoga što smatram da ovaj priručnik rastajnuje tajne privida, dovodi do istine i svijet istine odvaja od svijeta privida, neovisno je li riječ o ontološkom dvojstvu — na način da jest ono što je istinito i da jest ono što je neistinito, ili je, naprotiv, riječ o svijetu epistemološke manjine koja spoznaje ono što se spoznati može ili ne-epistemološke većine koja se grupira oko mi-osobnosti. Ako ni zbog čega drugog, onda svako zbog navedenog valja zahvaliti profesoru Čosiću što se prihvatio prevoditeljskog posla s prosvjetiteljskim posljedicama. Možda ipak ima nade da svijet postane ono što sada nije — horizont iščeznuća antropološke regresije i mjesto istinske humanosti. Kako nam apsurd bivstvovanja neprestano nudi nove forme tanatološke humanosti, utočište možemo pronaći u oslonjenosti na kretanje uma, a ono nam biva prezentno u ovoj knjizi, koja tražitelja istine razotkriva kao biće argumentacijom zaoкупljeno, stoga priručnik *Argumentacija ili dokazivanje* najprikladnijim modalitetom, modalitetom istine, pronalazi put do čitatelja, osobito studenata.

Marko Vučetić